

TÜRKİYE İŞ KURUMU

2020 YILI KONAKLAMA VE YİYECEK
HİZMETİ FAALİYETLERİ SEKTÖRÜ
İŞGÜCÜ PİYASASI RAPORU

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	2
TABLolar LİSTESİ.....	3
GRAFİKLER LİSTESİ.....	4
GİRİŞ.....	6
2020 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI.....	8
KONAKLAMA VE YİYECEK FAALİYETLERİ.....	8
SEKTÖRÜ RAPORU.....	8
İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM.....	9
İşyeri Verileri.....	9
Mevcut İstihdam Verileri.....	19
AÇIK İŞLER.....	24
TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER.....	34
GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ.....	41
SONUÇ.....	44

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan 10+ İstihdamlı İşyerleri.....	16
Tablo 2: COVID-19 Döneminin 10+İstihdamlı İşyerlerini Etkileme Durumu.....	22
Tablo 3: Esnek çalışmanın 10+İstihdamlı İşyerlerinde Verimliliği Etkileme Durumu.....	23
Tablo 4: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi.....	29
Tablo 5: Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler.....	30
Tablo 6: En Fazla Açık İş Olan Meslekler.....	32
Tablo 7: Yükseköğretim Mezunu Talep Edilen Açık İşlerde İlk 20 Meslek.....	33
Tablo 8: Meslek Grubuna Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı.....	36
Tablo 9: Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	37
Tablo 10: 20+ İşyerlerinde İllere Göre Açık İş ve TGÇM Sayıları	39
Tablo 11: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi	42
Tablo 12: Net İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler.....	43

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Çalışan Sayısına Göre İşyerlerinin Dağılımı	9
Grafik 2: Kısmi Zamanlı Çalışma, Vardiya ve İhracat Yapan İşyerlerinin Oranı	10
Grafik 3: Kadın Çalışanların Kısmi Zamanlı ve Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerindeki Durumu.....	11
Grafik 4: Yatırım Planlayan İşyerlerinin Oranı	13
Grafik 5: AR-GE Çalışması Yapan İşyerlerinin Oranı.....	14
Grafik 6: İşyerlerinin İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranı.....	15
Grafik 7: İŞKUR hizmetlerinden Yararlanmayan İşyerlerinin Yararlanmama Sebepleri	17
Grafik 8: E-Ticaret Uygulaması ve Web Sitesi Olan İşletme Oranları	18
Grafik 9: Sektörlere Göre Kadın Çalışanların Oranı	20
Grafik 10: Çalışanların İşyeri Büyüklüklerine Göre Dağılımı	21
Grafik 11: Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri Sektörü Son 5 Yılın Açık İş Oranları	25
Grafik 12: İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İş Olan İşyeri Oranları.....	26
Grafik 13: İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi	27
Grafik 14: Açık İşlerde Cinsiyetin Önemli Olmama Oranı	28
Grafik 15: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı.....	31
Grafik 16: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı	35
Grafik 17: Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri.....	38

GİRİŞ

İşgücü piyasasında, arz ve talebin etkin bir şekilde eşleşmesi için, öncelikle piyasanın ihtiyaçlarını belirlemek gerekmektedir. İşgücü piyasasının mevcut durumunu ortaya koymak, seyrini izlemek ve beklentileri açığa çıkarmak amacıyla İŞKUR tarafından, 2007 yılından beri periyodik olarak İşgücü Piyasası Araştırmaları (İPA) gerçekleştirilmektedir. Farklı metodolojilerle, 2007'den beri devam eden araştırmalar, 2011 yılının ikinci yarısından itibaren TÜİK işbirliğiyle sürdürülmektedir. TÜİK altyapısı ile örneklem belirlenmekte ve yine bu işbirliği sayesinde bilimsel çalışmanın teknik kısmı takip edilmektedir.

Araştırmanın temel amacı, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen sektörel ve mesleki değişim ile gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına ve bu verilere ihtiyaç duyacak diğer kaynaklara bilgi üretmektir. Bu çalışmadan, politika yapıcıların yanı sıra akademinin etkin bir şekilde yararlandığı ve ihtiyaca uygun mesleki eğitim planlamasında kullanıldığı bilinmektedir.

2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması COVID-19 sürecinden etkilenmemesi için Kurumumuz yoğun bir çaba harcamıştır. Bu kapsamda, çalışma metodolojisinde bir takım değişiklikler yapılmıştır. 2012 yılından itibaren yüz yüze uygulanan soru formları, İl Müdürlüklerimizin kapasitesi ve işletmelere ulaşma yöntemlerine bağlı olarak; telefon, mail ve yüz yüze yöntemlerin tamamı kullanılarak uygulanmıştır. Ayrıca, yine süreç gereği 2-9 çalışanı olan iş yerleri çalışmanın kapsamından çıkartılmış, 10-19 istihdamlı 4.628, 20+ istihdamlı 63.518 olmak üzere 68.146 işyerine ulaşılmıştır. Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe ise 10-19 istihdamlı 9.835, 20+ istihdamlı 7.356 olmak üzere 17.191 işyerine ulaşılmıştır.

Çalışmada daha önceki yıllarda olduğu gibi; 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri 77 ilde tam sayım 4 ilde örneklem yöntemi ile il düzeyi ve Türkiye geneli tahmin üretecek şekilde, 10-19 istihdamlı işyerleri örneklem yöntemiyle sadece Türkiye genelini tahmin edecek şekilde çalışma kapsamına dâhil edilmiştir.

Çalışma sonuçlarına göre Türkiye geneli ve il düzeyi raporlarının yanı sıra sektörel raporlar da hazırlanmıştır. Araştırma kapsamında Türkiye genelinde Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflamasına (NACE Rev 2.) göre; Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık, Kamu Yönetimi ve Savunma; Sosyal Güvenlik, Hane Halklarında İşverenler Olarak Faaliyetleri dışındaki 18 alt sektörde yer alan, 10 ve daha fazla istihdamlı işyerleri örnekleme çerçevesi olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada ise konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörüne yönelik veriler değerlendirilmiştir.

2020 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI KONAKLAMA VE YİYECEK FAALİYETLERİ SEKTÖRÜ RAPORU

İşgücü Piyasası Araştırmalarının temel amaçları, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen sektörel ve mesleki değişim ile gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu kapsamda 2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması 9 Ekim- 6 Kasım 2020 tarihleri arasında 10-19 ve 20+ işyerlerine soru formu uygulayarak gerçekleştirilmiştir.

Uluslararası sektörel ve mesleki sınıflandırmalar kullanılarak yapılmış olan bu araştırmada il düzeyinde sonuç alabilmek amacıyla 20 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleri için 77 ilde tamsayım, 4 ilde örneklem yöntemiyle çalışması gerçekleştirilmiştir. Örneklem yapılan iller İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa'dır. 10-19 arası çalışanı olan işyerlerinde ise ülke geneli için örneklem yöntemi kullanılmıştır.

2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 68.146 işyerine soru formu uygulanarak 187 bin 589 işyerine yönelik veri derlenmiştir. 187 bin 589 işyerinde 10 milyon 406 bin 622 çalışan tespit edilmiştir.

2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması sonuçları kullanılarak Türkiye geneli ve il raporları dışında sektörel raporlar da oluşturulmuştur. Bu raporda konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörü özelinde sonuçlar irdelenecektir. Bu sebeple rapor içerisinde konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründen bahsedilirken "sektör" ibaresi zaman zaman kullanılmıştır.

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörünün alt sektörleri içinde; oteller ve benzeri konaklama yerleri, tatil ve diğer kısa süreli konaklama yerleri, kamp alanları, motorlu karavan ve karavan tipi treyler (römork) park hizmetleri, diğer konaklama yerleri, lokantalar ve seyyar yemek hizmeti faaliyetleri, özel günlerde dışarıya yemek hizmeti sunan işletmelerin faaliyetleri, diğer yiyecek hizmeti faaliyetleri, içecek sunum hizmetleri yer almaktadır. Özellikle raporda meslek bazında veriler incelenirken konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörünün kapsamı dikkate alınmalıdır.

İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

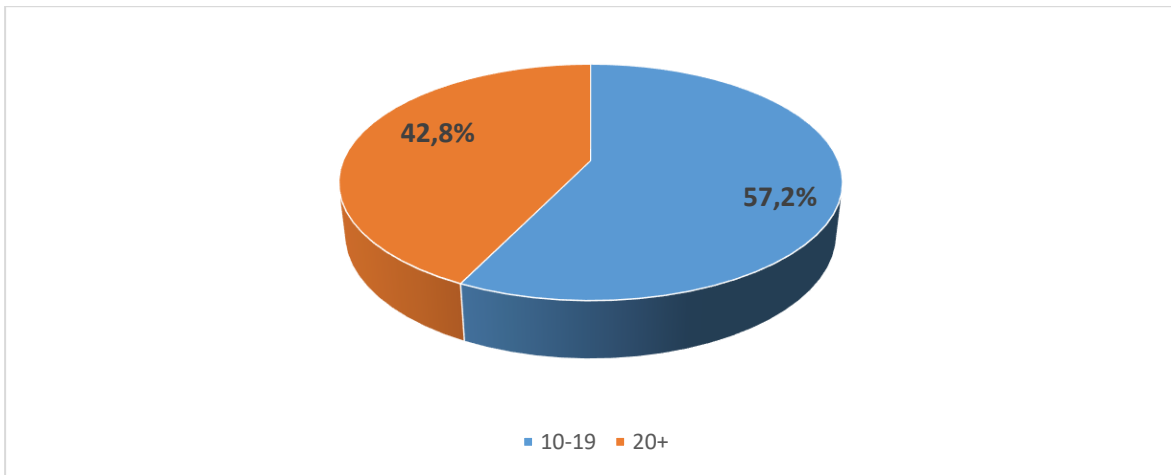
2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe 17 bin 191 işyeri için veri derlenmiş olup, bu işyerlerinde toplam 823 bin 287 çalışan tespit edilmiştir. Araştırma kapsamındaki işyerlerinin yüzde 9,2'si, çalışanların yüzde 7,9'u ilgili sektördedir. İşyeri oranı çalışan oranına göre daha fazladır. Ülkemizde istihdamın her 100 çalışanından yaklaşık 8'inin bu sektörde olduğu anlaşılmaktadır. Hizmetler sektörünün de gelişmesiyle birlikte ülkemiz ekonomik yapısı içinde önemli bir paya sahip olan konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörünün, araştırma verileri ışığında işgücü piyasasında da aynı derece öneme sahip olduğu anlaşılmaktadır. Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörü pandemi sürecinden en fazla etkilenen sektörlerin başında olmuştur.

İşyeri Verileri

İşyeri verileri bölümünde araştırma kapsamındaki konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin özelliklerine ilişkin veriler ortaya konacaktır.

Aşağıdaki grafikte sektörde faaliyet gösteren işyerlerinin büyüklüklerine göre dağılımı incelenmiştir.

Grafik 1: Çalışan Sayısına Göre İşyerlerinin Dağılımı

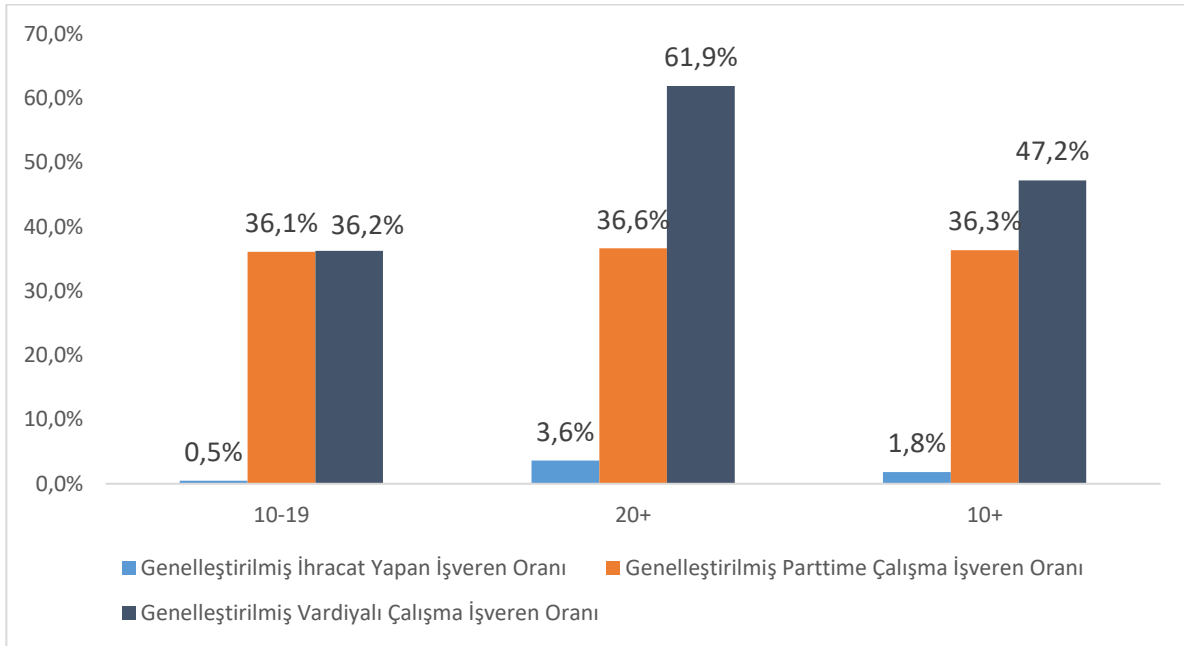

Kaynak: İPA 2020

Sektörde faaliyet gösteren işyerlerinin yüzde 57,2'si 10-19 arası istihdamlı işyerlerinden oluşmaktadır, 20 ve daha fazla istihdamlı işyeri sayısı ise toplam işyerleri içinde yüzde 42,8 oranında bulunmaktadır. Türkiye genelinde araştırma kapsamındaki işyerlerinin yüzde 52,5'i

10-19 arası istihdamlı işyerlerinden oluşmaktadır. Türkiye genelindeki 20+ istihdamlı işyerlerinin toplam işyerleri içindeki payı ise yüzde 47,5'tir. Bu durum ilgili sektörde işyeri sayısına göre Türkiye genelinden 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde daha yüksek bir ağırlığa sahipken, 20+ istihdamlı işyerlerinde ise tersi bir durum olduğu görülmektedir.

Grafik 2: Kısmi Zamanlı Çalışma, Vardiya ve İhracat Yapan İşyerlerinin Oranı

Kaynak: İPA 2020

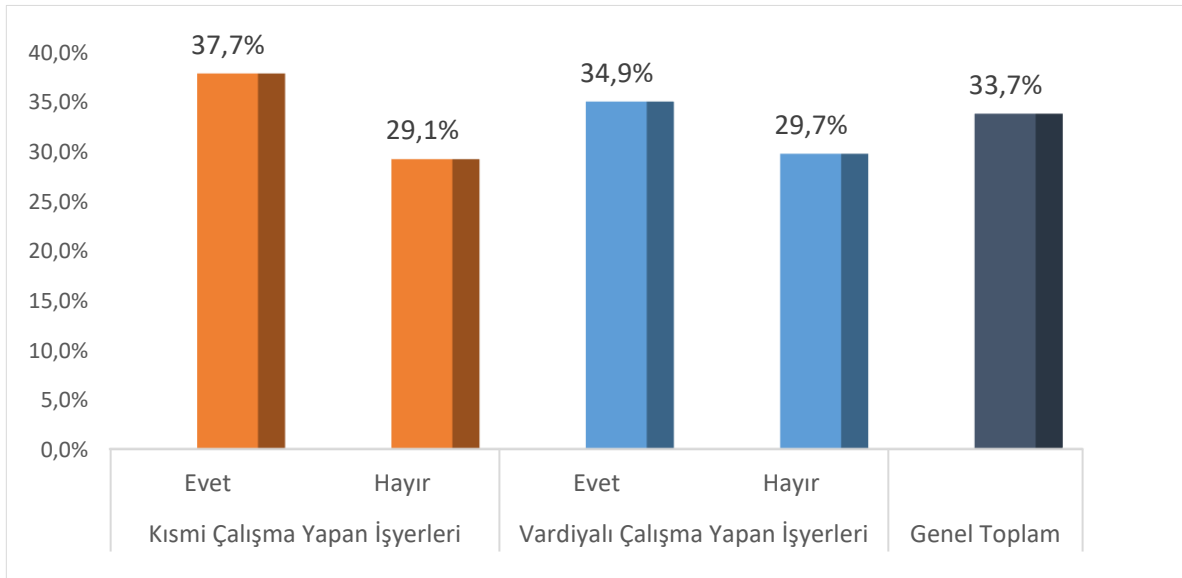
Sektördeki ihracat yapan işyerlerinin oranı yüzde 1,8'dir. Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörü bu alanda Türkiye geneline göre 19,4 puan düşük bir orana sahiptir. Türkiye genelinde toplam işyerlerinin yüzde 21,2'si ihracat yapmaktadır. Sektörde işyeri büyüklüğü arttıkça ihracat yapma oranı da artmaktadır. 10-19 istihdamlı işyerlerinde bu oran yüzde 0,5 iken, 20+ istihdamlı işyerleri için yüzde 3,6'dır.

Vardiyalı çalışma gerçekleştiren işyerleri ise sektördeki işyerlerinin yüzde 47,2'sini oluşturmaktadır. 10-19 istihdamlı işyerlerinde bu oran yüzde 36,2 iken, 20+ istihdamlı işyerleri için yüzde 61,9'dur. Vardiyalı çalışma yapmak, sektörde Türkiye geneline göre daha yüksektir. Türkiye genelinde vardiyalı çalışma yapan işyerlerinin oranı yüzde 26,3 olarak gerçekleşmiştir.

Kısmi çalışma gerçekleştiren işyerleri ise sektördeki işyerlerinin yüzde 36,3'ünü oluşturmaktadır. 10-19 istihdamlı işyerlerinde bu oran yüzde 36,1 iken, 20+ istihdamlı işyerleri için yüzde 36,6'dır.

Yapılan çalışmalar kısmi zamanlı çalışmaların kadın istihdamına olumlu etkisi olduğunu göstermektedir. Türkiye genelinde kısmi zamanlı çalışmalar yapan işyerlerinde kadın istihdamının oranı diğer işyerlerine göre daha yüksek çıkmaktadır. Kısmi zamanlı çalışmalar tam süreli çalışmalara geçişte de köprü görevi görmekte ve hatta geçici istihdamdan kalıcı istihdama da sevk edebilmektedir. Araştırma sonuçlarına göre Türkiye genelinde kısmi zamanlı çalışanı bulunan işyerlerindeki kadın çalışanların oranı yüzde 37,2 iken kısmi zamanlı çalışanı olmayan işyerlerinde yüzde 25,8'tir. Ancak bu durum sektörler arasında farklılık gösterebilmektedir.

Grafik 3: Kadın Çalışanların Kısmi Zamanlı ve Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerindeki Durumu

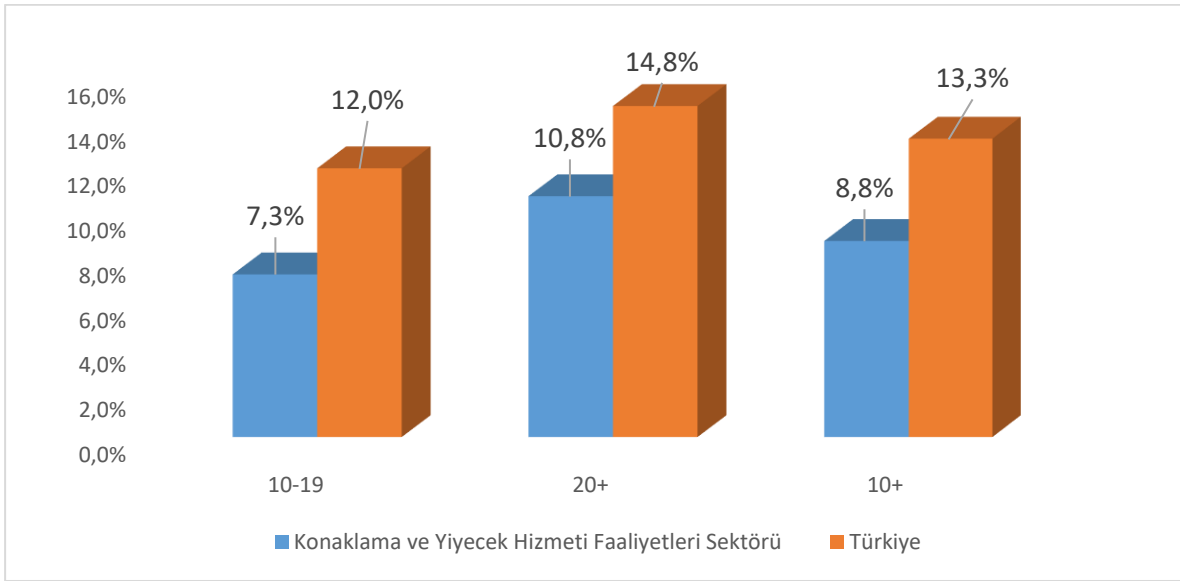
Kaynak: İPA 2020

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe yer alan işyerlerinde kısmi zamanlı çalışma yapılıyor olması kadın istihdamını önemli derecede etkileyen bir faktör olarak görülmektedir. Sektörde faaliyet gösteren kısmi zamanlı çalışma yapan işyerlerinde, kadın istihdamı toplam istihdamın yüzde 37,7'si olarak gerçekleşmişken, bu oran kısmi zamanlı çalışma yapmayan işyerlerinde yüzde 29,1 olarak tespit edilmiştir. Görüldüğü üzere Türkiye genelindeki oranlarla kıyaslandığında, sektörde kısmi zamanlı çalışma yapıldığında kadın istihdam oranı artmaktadır.

Bununla birlikte, araştırma soru formunda cinsiyetten veya meslekten bağımsız olarak, işyerlerinde kısmi zamanlı çalışmaların yapılıp yapılmadığı sorulmaktadır. Bu işyerlerinden kısmi zamanlı çalışanların ne kadarının kadın ya da erkek olduğuna ilişkin veri toplanmamaktadır.

Sektörde vardiyalı çalışma gerçekleştiren işyerlerinde kadın istihdamının oranının vardiyalı çalışma gerçekleştirmeyen işyerlerine göre daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Vardiyalı çalışma yapan işyerlerinde kadınların toplam çalışanlar içindeki oranı yüzde 34,9 iken bu oran vardiyalı çalışma yapmayan işyerlerinde yüzde 29,7 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye genelinde vardiyalı çalışma yapmayan işyerlerinde kadınların toplam istihdam içindeki oranı yüzde 30,9 iken, vardiyalı çalışma yapan işyerlerinde yüzde 28,4'tür. Sektörde, genel olarak vardiyalı çalışma yapan işyerlerinde kadınların çalışma oranı nispeten daha yüksek gerçekleşmektedir. Türkiye genelinde bu oranlar birbirine yakın gerçekleşmişse de sektörlere göre farklılıklar bulunmaktadır. Sektörde ise ülke genelinin tersine, vardiyalı çalışma yapan işyerlerinde kadınların oranının nispeten daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu oranlar ise konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe vardiyalı çalışmaların kadın istihdamının önünde bir önemli bir engel teşkil etmediğini göstermektedir.

Grafik 4: Yatırım Planlayan İşyerlerinin Oranı

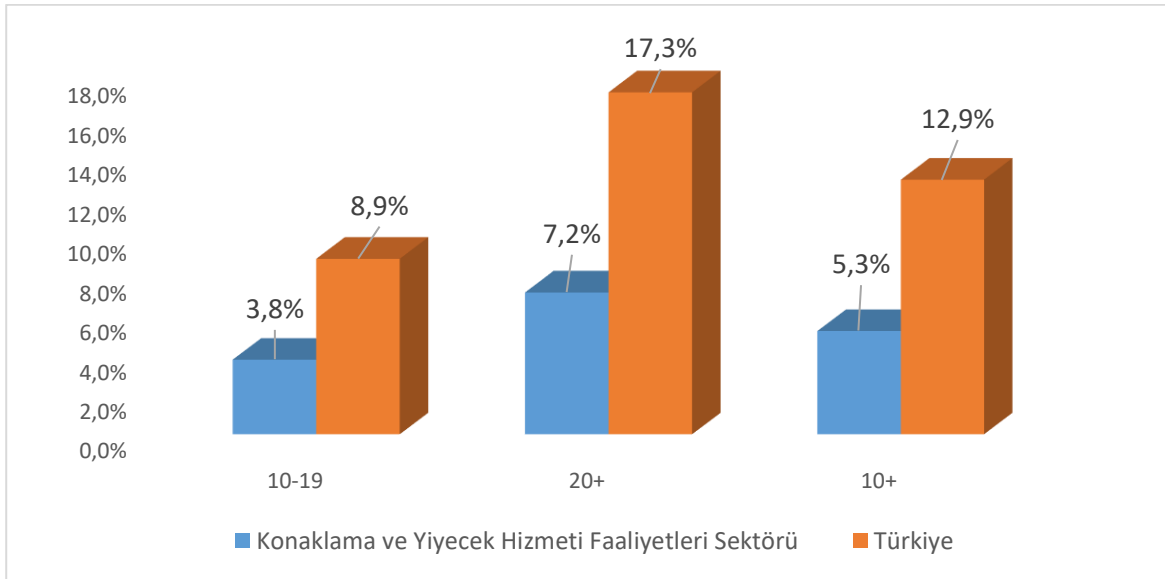

Kaynak: İPA 2020

Sektörde araştırma kapsamına giren işyerlerinin yüzde 8,8'i gelecek 1 yıl içinde yatırım yapmayı planlamaktadır. Türkiye genelinde ise bu oran yüzde 13,3 olarak gerçekleşmiştir. Hem sektörde hem de ülke genelinde işyeri büyüklüğü arttıkça yatırım planlayan işyeri oranı da artmaktadır. Pandemi sürecinden en fazla etkilenen sektörlerin başında gelmesi yatırım planlarını olumsuz etkilemiştir.

Sektörde, yatırım planlayan işyerlerinin yüzde 63,3'ü "ilave yatırım", yüzde 12,5'i "teknolojik yatırım, yüzde 20,3'ü "stratejik yatırım" yapacağını, yüzde 30,7'si "diğer yatırım" seçeneğini belirtmişlerdir.

Grafik 5: AR-GE Çalışması Yapan İşyerlerinin Oranı

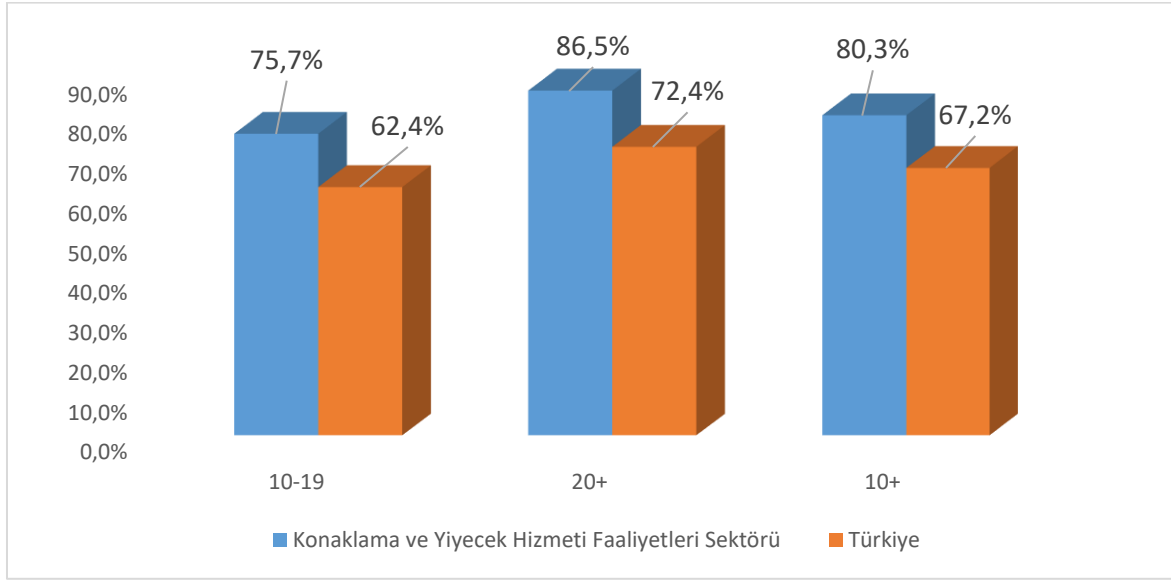

Kaynak: İPA 2020

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe olup araştırma kapsamında yer alan işyerlerinin yüzde 5,3'ünde AR-GE çalışması yapıldığı belirtilmiştir. Türkiye genelinde ise AR-GE çalışması yapan işyerlerinin oranı yüzde 12,9 olarak gerçekleşmiştir. Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründeki AR-GE çalışması yapan işyerlerinin ülke genelinden daha düşük oranda olması dikkat çekmektedir.

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe işyeri büyüklüklerine göre bu oranlar incelendiğinde ise; işyeri büyüklüğü arttıkça AR-GE çalışması yapan işyeri oranının yükseldiği dikkati çekmektedir. Sektörde 10-19 istihdamlı işyerlerinde AR-GE çalışması yapan işyerlerinin oranı yüzde 3,8 iken; 20+ istihdamlı işyerleri için yüzde 7,2 olarak gerçekleşmiştir. Görüldüğü üzere sektörde firmaların çalışan sayısı arttıkça AR-GE çalışmaları yoğunlaşmaktadır.

Grafik 6: İşyerlerinin İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranı

Kaynak: İPA 2020

Grafik 6'da sektördeki işyerlerinin İŞKUR hizmetlerinden son 1 yıl içinde yararlanma durumu yer almaktadır. Sektörde işyerlerinin büyüklüğü arttıkça İŞKUR'dan yararlanma oranlarının arttığı görülmektedir. Başka bir ifade ile işyeri büyüklüğü ile Kurum hizmetlerinden faydalanma arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanma oranı yüzde 75,7 iken, bu oran; 20+ istihdamlı işyerleri için yüzde 86,5'e yükseldiği görülmektedir.

Türkiye genelinde ise aynı eğilim devam etmektedir. 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanma oranı yüzde 62,4 iken; 20+ istihdamlı işyerleri için bu oran yüzde 72,4'e yükselmektedir. Sektördeki 20 ve daha fazla istihdamlı firmaların yarısından fazlası İŞKUR hizmetlerinden yararlanmaktadır.

Sektördeki araştırma kapsamında bulunan tüm işyerleri içinde son 1 yıl içerisinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin oranı ise yüzde 80,3'tür. İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin oranı Türkiye genelinde ise yüzde 67,2 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 1: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan 10+ İstihdamlı İşyerleri

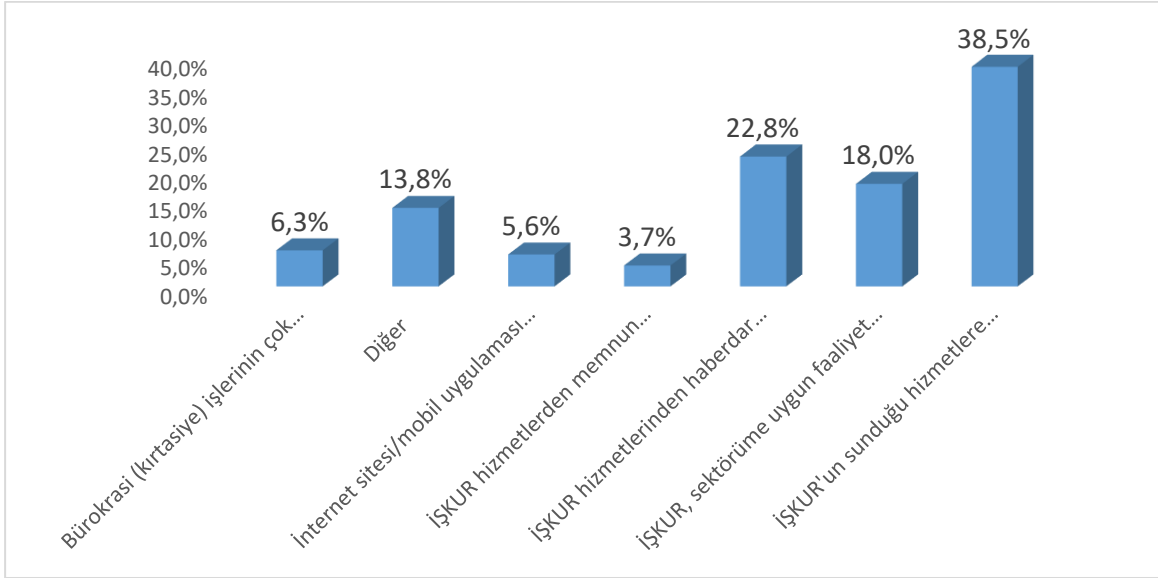
İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan İşyerleri	2020 İşgücü Piyasası Araştırması	2019 İşgücü Piyasası Araştırması
Çalışanların Mesleki Eğitimi	0,1%	0,7%
Danışmanlık ve Yönlendirme	13,9%	23,0%
Eleman Temini	21,9%	32,8%
İşbaşı Eğitim Programları	14,6%	15,9%
Kısa Çalışma Ödeneği	70,2%	0,6%
Mesleki Eğitim Kursu	0,4%	0,3%
Teşvikler	20,0%	16,7%
Mesleki Eğitim ve Beceri Geliştirme İşbirliği Protokolü(MEGİP)*	0,4%	
Nakdi Ücret Desteği*	39,9%	

Kaynak: İPA

*Bu uygulamalar 2020 yılından uygulanmaya başlandı.

Sektörde, “kısa çalışma ödeneği”nden yararlanan işyerleri 2019 yılı işgücü piyasası araştırmasına göre yüzde 0,6 iken 2020 yılı işgücü piyasası araştırmasında bu oran yüzde 70,2’ye yükselmiştir. Bu oranın 2020 yılında yüksek çıkmasında bütün dünyada olduğu gibi pandemiden kaynaklı ekonomilerde daralmanın olmasıdır. Yine pandemiden kaynaklı olarak uygulanan nakdi ücret desteğinden yararlanan işyerlerinin oranı yüzde 39,9 olarak gerçekleşmiştir. Teşviklerden yararlanan işyerleri 2019 yılında yüzde 16,7 iken 2020 yılında yüzde 20,0’a çıkmıştır. İşbaşı eğitim programlarından yararlanan işyerleri 2019 yılında yüzde 15,9 iken 2020 yılında bu oran 14,6’a düşmüştür. Bu düşüşün nedeni pandemiden kaynaklanmaktadır. Tabloda dikkat çeken bir başka husus; eleman temininde yararlanan işyerleri 2019 yılında yüzde 32,8 iken 2020 yılında yüzde 21,9’a düşmüştür. Genel bir değerlendirme yapıldığında aktif programların oransal olarak 2020 yılında düştüğü ancak pasif programlarının 2020 yılında yükseldiği gözlemlenmektedir. Bunun nedeni bilindiği üzere pandeminin getirmiş ekonomik daralmadan kaynaklanmaktadır.

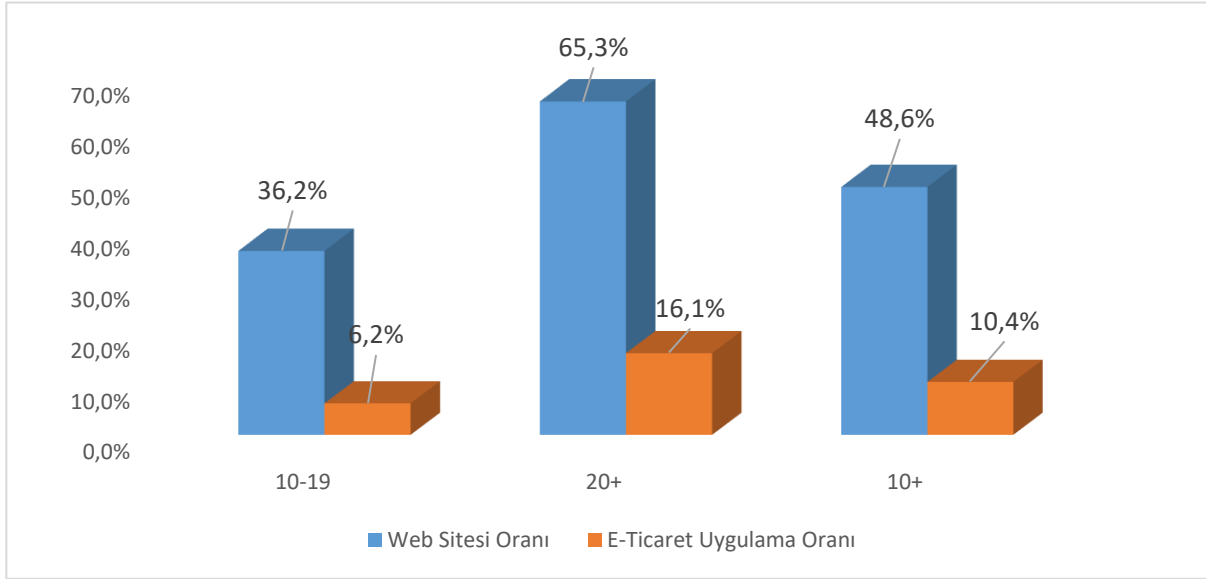
Grafik 7: İŞKUR hizmetlerinden Yararlanmayan İşyerlerinin Yararlanmama Sebepleri

Kaynak: İPA 2020

Araştırma kapsamında İŞKUR hizmetlerinden yararlanmayan işyerlerine bu durumun nedeni sorulmuştur. Bu bağlamda konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe İŞKUR hizmetlerinden yararlanmayan işyerlerinin yüzde 38,5'i İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaştığını belirtmişlerdir. İŞKUR hizmetlerinden haberdar olmayan ve bu sebeple hizmetlerden yararlanmadığını belirten işverenler ise toplam hizmetlerden yararlanmayan işyerlerinin yüzde 22,8'ini oluşturmaktadır. Türkiye genelinde ise İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaştığını belirten işyeri oranı yüzde 36,6'dır. İŞKUR hizmetlerinden haberdar olmayan ve bu sebeple hizmetlerden yararlanmadığını belirten işverenlerin oranı ise yüzde 23,3 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 8: E-Ticaret Uygulaması ve Web Sitesi Olan İşletme Oranları

Kaynak: İPA 2020

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe web sitesi olan işletme oranları ve e-ticaret uygulama oranı sektör büyüklüğüne göre arttığı görülmektedir. Sektörde e-ticaret uygulama oranı 10+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 10,4 iken Türkiye genelinde bu oranın yüzde 12,7'ye yükseldiği gözlemlenmiştir. Yine aynı sektörde web sitesi olan işletme oranları 10+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 48,6 iken Türkiye genelinde bu oranın yüzde 60,7'ye yükseldiği gözlemlenmiştir.

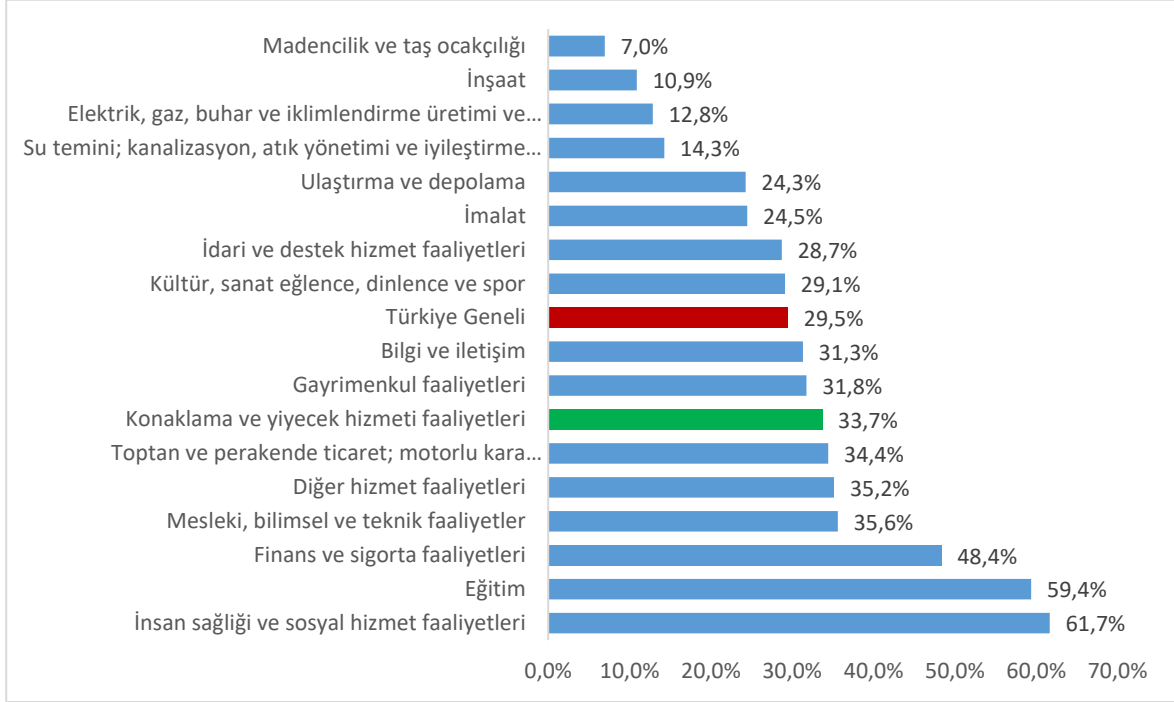

Mevcut İstihdam Verileri

Bu bölümde konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörü altında faaliyet gösteren araştırma kapsamındaki işyerlerinde istihdam edilenlere ilişkin verilere yer verilecektir.

Sektörde araştırma kapsamına giren işyerlerinde toplam 823 bin 287 çalışan tespit edilmiştir. Çalışanların yüzde 66,3'ü erkeklerden, yüzde 33,7'si ise kadınlardan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında bulunan işyerlerinde Türkiye genelinde toplam çalışan sayısı 10 milyon 406 bin 622 olarak tespit edilmiş olup, Türkiye genelinde toplam çalışanların yüzde 29,5'i kadınlardan oluşmaktadır. Sektörde kadınların ağırlığı Türkiye geneline göre 4,2 puan daha fazladır. Sektörde çalışan her 10 kişiden yaklaşık olarak 3 tanesi kadındır.

Grafik 9: Sektörlere Göre Kadın Çalışanların Oranı

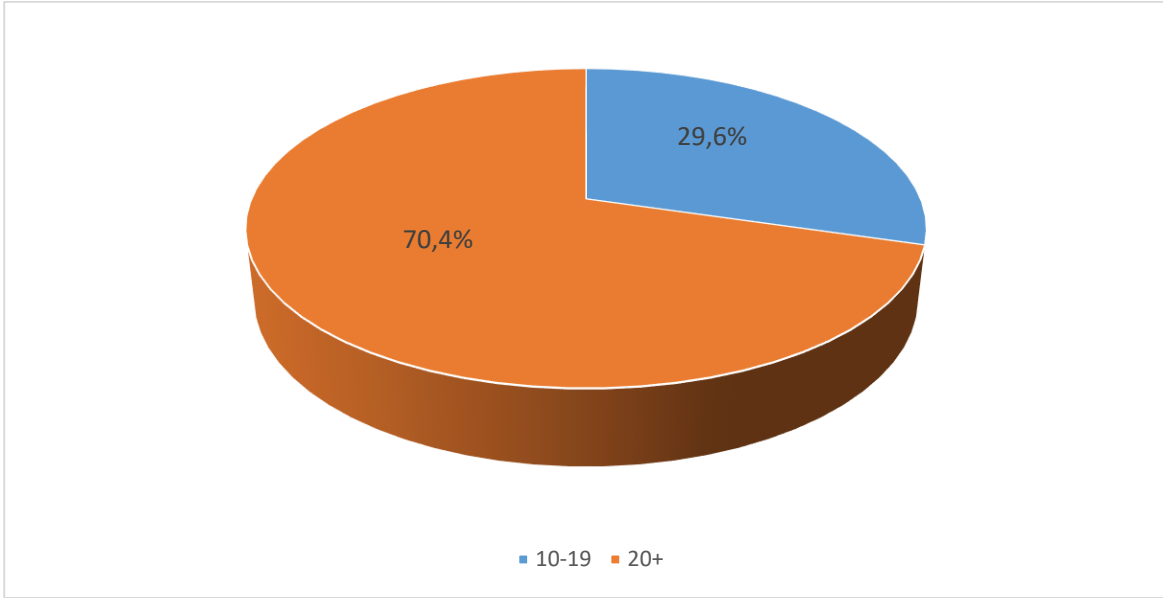

Kaynak: İPA 2020

Grafik 9'da sektörlere göre kadın çalışanların toplam çalışanlar içindeki oranları gösterilmiştir. Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe kadın çalışanların sayısı ülke genelinin üzerindedir.

2019 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında sektörde çalışan kişi sayısı 10+ istihdamlı işyerlerinde 644 bin 601 olarak tespit edilmiştir. 2020 yılı araştırmasında ise göre sektörde çalışan sayısı geçen yıla göre yüzde 10+ istihdamlı işyerlerinde 27,7 oranında artarak 823 bin 287 kişiye yükselmiştir.

Grafik 10: Çalışanların İşyeri Büyüklüklerine Göre Dağılımı

Kaynak: İPA 2020

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründeki çalışanların yüzde 70,4'ü 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışmaktadır. Çalışanların yüzde 29,6'sı 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde çalışmaktadır. Türkiye genelinde ise 20+ istihdamlı işyerlerindeki çalışanların toplam çalışanlar içindeki oranı yüzde 82,1 iken; 10-19 istihdamlı işyerleri için yüzde 17,9'dur. Sektörde, Türkiye geneline göre 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde çalışanların oranı fazlayken, 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışanların oranı daha düşük çıkmaktadır.

İşyeri sayısı olarak ağırlık 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde olmasına rağmen çalışan sayısında ağırlık 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerindedir.

Tablo 2: COVID-19 Döneminin 10+İstihdamlı İşyerlerini Etkileme Durumu

Sektörlere Göre Covid-19'dan Etkilenen İşveren Sayıları	Çok arttı	Arttı	Değişmedi	Azaldı	Çok azaldı	Genel Toplam
Madencilik ve taş ocakçılığı	6	31	602	783	279	1.701
İmalat	607	2.907	12.990	25.264	10.032	51.800
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	5	25	664	157	22	872
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	7	33	324	303	57	723
İnşaat	65	449	6.631	9.987	3.471	20.602
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	209	2.598	9.578	22.642	8.139	43.165
Ulaştırma ve depolama	319	802	3.108	5.814	2.824	12.867
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	72	176	907	7.795	8.242	17.191
Bilgi ve iletişim	36	236	927	1.543	473	3.217
Finans ve sigorta faaliyetleri	21	66	446	568	107	1.208
Gayrimenkul faaliyetleri	4	12	304	560	246	1.126
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	81	385	2.242	4.531	1.565	8.804
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	164	347	2.151	2.588	2.123	7.372
Eğitim	19	74	818	3.145	2.868	6.924
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	49	179	902	2.431	1.874	5.435
Kültür, sanat eğlence, dinlenme ve spor	2	12	155	401	586	1.155
Diğer hizmet faaliyetleri	45	119	755	1.468	1.039	3.426
Türkiye Geneli	1.711	8.452	43.503	89.979	43.944	187.589

Kaynak: İPA 2020

Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri Sektöründe, COVID-19 Döneminin 10+İstihdamlı İşyerlerini Etkileme Durumu incelendiğinde işverenlerin yüzde 1,4'ünün işlerinin arttığı, 5,3'ünün işlerinin değişmediğini ve yüzde 93,3'ünün ise işlerinin azaldığı görülmektedir. Türkiye genelinde ise işverenlerin yüzde 5,4'ünün işlerinin arttığı, yüzde 23,2'sinin işlerinin değişmediği ve yüzde 71,4'ünün ise işlerinin ciddi oranda azaldığı görülmektedir. Tüm bu verilere bakarak sektörde her 10 işverenden 9'unun ve Türkiye genelinde ise her 10 işverenden 7'sinin pandemiden kaynaklı işlerinin azaldığını belirtmişlerdir.

Tablo 3: Esnek çalışmanın 10+İstihdamlı İşyerlerinde Verimliliği Etkileme Durumu

Sektörlere Göre Esnek Çalışmanın Verimliliği Etkileme Durumu	Çok azaltmaktadır	Azaltmaktadır	Etkisi yoktur	Arttırmaktadır	Çok arttırmaktadır	Toplam
Madencilik ve taş ocakçılığı	153	771	625	133	20	1.701
İmalat	6.087	22.509	18.209	4.543	452	51.800
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	41	275	417	129	10	872
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	58	295	289	73	8	723
İnşaat	2.444	8.820	7.709	1.547	83	20.602
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	5.233	18.746	13.829	4.916	441	43.165
Ulaştırma ve depolama	1.176	5.296	5.274	972	149	12.867
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	2.360	6.494	6.410	1.649	276	17.191
Bilgi ve iletişim	173	1.145	1.138	703	58	3.217
Finans ve sigorta faaliyetleri	35	388	498	269	18	1.208
Gayrimenkul faaliyetleri	91	453	385	168	29	1.126
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	658	4.018	2.943	1.116	69	8.804
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	712	3.038	2.714	857	52	7.372
Eğitim	1.093	3.147	1.971	638	74	6.924
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	606	2.305	1.851	630	42	5.435
Kültür, sanat eğlence, dinlenme ve spor	134	389	441	176	14	1.155
Diğer hizmet faaliyetleri	413	1.467	1.149	377	20	3.426
Türkiye Geneli	21.469	79.555	65.852	18.897	1.815	187.589

Kaynak: İPA 2020

Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri Sektöründe, Esnek çalışmanın 10+İstihdamlı İşyerlerinde Verimliliği Etkileme Durumu incelendiğinde işverenlerin yüzde 52'sinin işlerinin verimliliği azaldığı, 37'sinin işlerinin verimliliği değişmediğini ve yüzde 11'inin ise işlerinin verimliliği artmıştır. Türkiye genelinde ise işverenlerin yüzde 53,9'unun işlerinin verimliliği azaldığı, 35,1'inin işlerinin verimliliği değişmediğini ve yüzde 11'inin ise işlerinin verimliliği arttığı belirtilmiştir. Tüm bu verilere bakarak sektörde esnek çalışmanın işyerlerinde pandemiden kaynaklı verimliliklerinin düştüğü gözlemlenmiştir.

AÇIK İŞLER

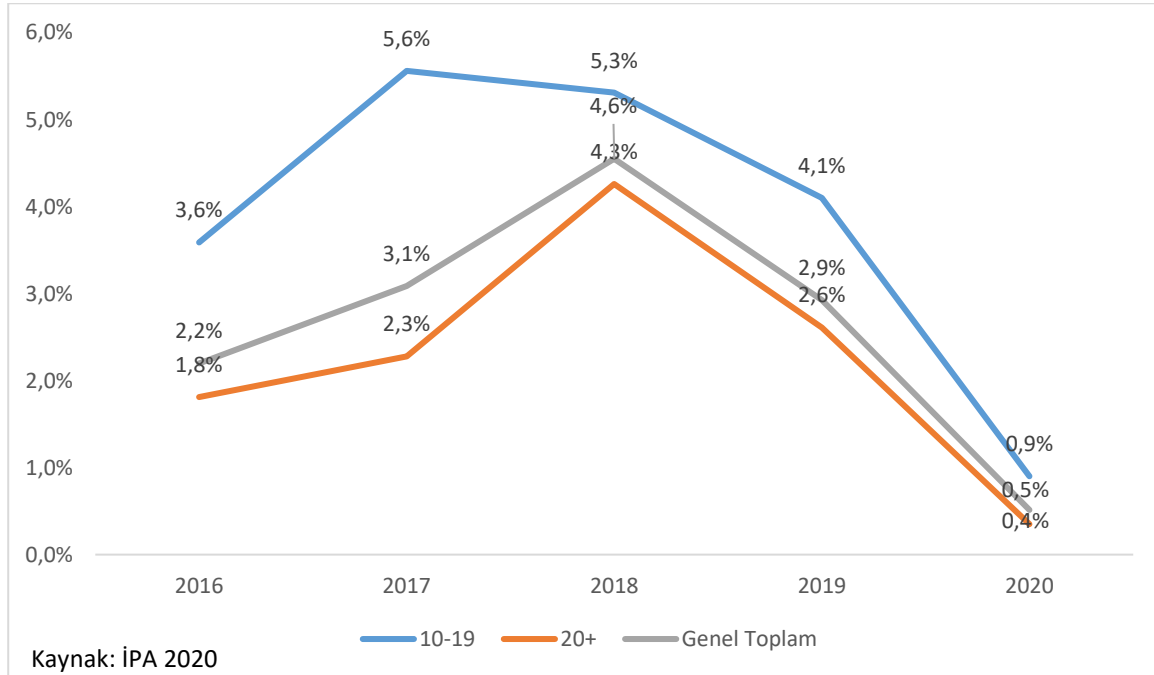
Açık iş; o an piyasada işgücü talep eden işyerlerinin istihdam ihtiyacını sayı, meslek, beceri ve eğitim düzeyi ile ortaya koyan verilerdir. Türkiye İş Kurumu olarak, bu veriyi, anlık ilanlarımızdan takip edebilmekteyiz. Ancak Türkiye geneli tüm açık iş verilerini tahmin etme adına, 4 dönemlik “Açık İş Araştırması” gerçekleştirdiğimiz gibi en kapsamlı araştırmamız olan “İşgücü Piyasası Araştırması”nda da soru formunda yer almaktadır. Bu veri ile işgücü piyasasında talep tarafının ihtiyaçlarını ortaya konulmakta; meslek, beceri ve eğitim düzeyi bilgisini elde edilerek gerek işgücü yetiştiren kurum kuruluşlara, gerekse arzın bizzat kendisine yol gösterici bilgi üretilmektedir.

Araştırma kapsamındaki işyerlerine 2020 yılı 9 Ekim – 6 Kasım tarihleri arasında ziyaret gerçekleştirildiği zamanda açık işlerinin bulunup bulunmadığı sorulmuştur. İşyerlerine bu soru kapsamında açık iş bulunan mesleklerin yanında bu meslekte cinsiyet tercihlerinin olup olmadığı, açık iş olan meslekler için talep edilen asgari eğitim düzeyi, açık işlerinde engelli işgücü tercih edip etmeyecekleri, aranılan beceriler ve açık işlerini hangi kanallar ile aradıkları sorulmuştur.

Araştırma kapsamında konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe 17 bin 191 işyerinden 1.203'ünde çalışma döneminde açık iş olduğu tespit edilmiş olup, 1.203 işyerinden toplam 4 bin 251 kişilik açık iş olduğu bilgisi alınmıştır.

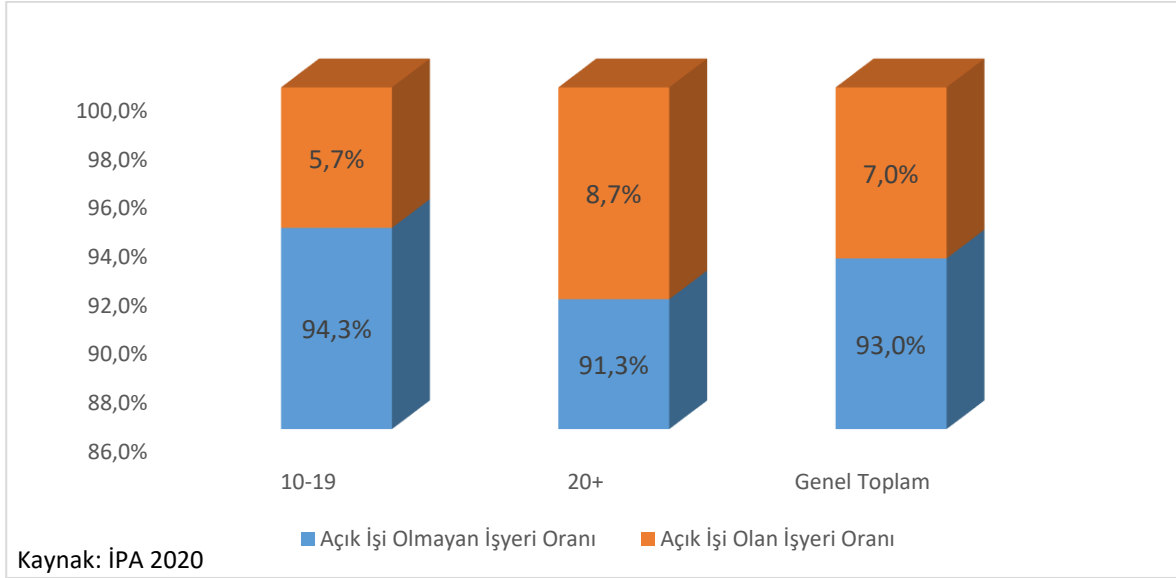
Sektörde açık işi olan işyerleri, sektördeki araştırma kapsamındaki tüm işyerlerinin yüzde 7'sine tekabül etmektedir. Bu oran Türkiye geneline göre 5,4 puan altındadır.

Grafik 11: Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri Sektörü Son 5 Yılın Açık İş Oranları

Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri Sektöründeki 10+ istihdamlı işyerlerinin son beş yılın açık iş oranları incelendiğinde 2016 yılından 2018 yılına kadar bir artış yaşandığı görülmekte olup ancak 2018 yılından sonra ise açık iş oranı azalışa geçtiği görülmektedir. 2020 yılındaki açık iş oranındaki düşüş pandemiden kaynaklı olabileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca her yıl araştırma işgücü piyasasının daha hareketli olduğu Nisan ve Mayıs aylarında gerçekleşirken 2020 yılında Ekim ve Kasım aylarında gerçekleşmesi bu tabloyu ortaya çıkarmıştır.

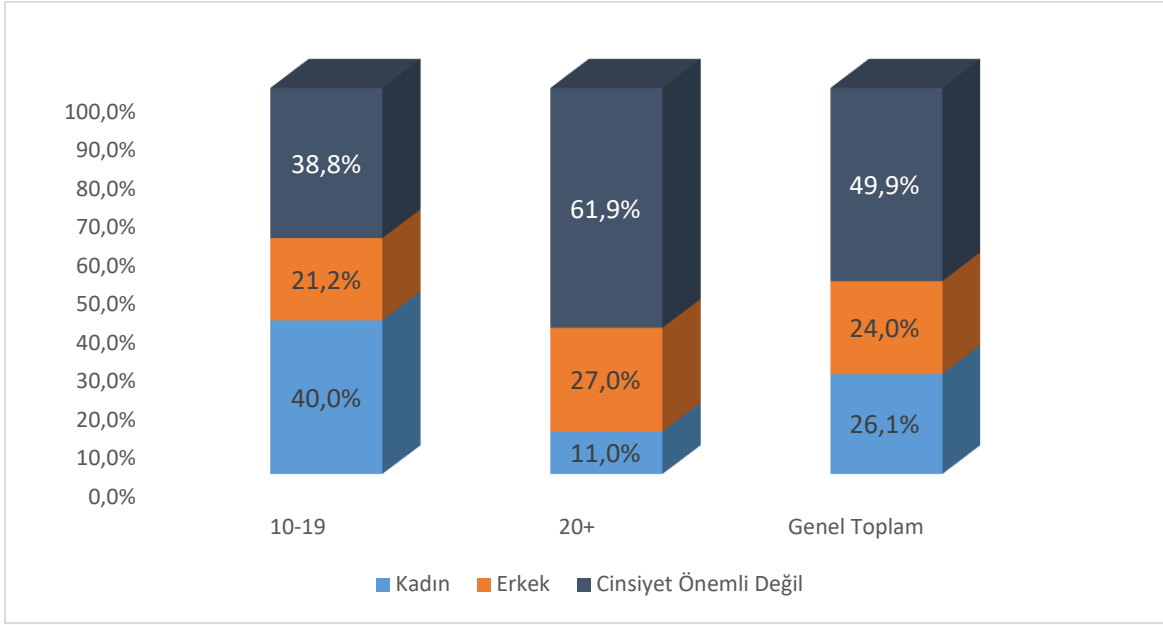
Grafik 12: İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İş Olan İşyeri Oranları

İşyeri büyüklüklerine göre değerlendirildiğinde ise 10-19 arası istihdamlı işyerlerindeki tüm işyerlerinin yüzde 5,7'sinde açık iş bulunmakta iken; 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 8,7'sinde açık iş bulunmaktadır. İşyeri büyüklüğü arttıkça açık iş olan işyeri oranı artmaktadır.

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörünün açık iş oranı yaklaşık yüzde 0,5 olarak tespit edilmiştir. Bir diğer ifadeyle sektörde 100 kişilik istihdam potansiyelinin yaklaşık 99'unun fiili istihdamda olduğu, yaklaşık 1 kişilik ise personel açığının bulunduğu tespit edilmiştir. Açık iş oranı Türkiye genelinde yüzde 1,2 olarak tespit edilmiştir. Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörünün eleman ihtiyacı Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmektedir.

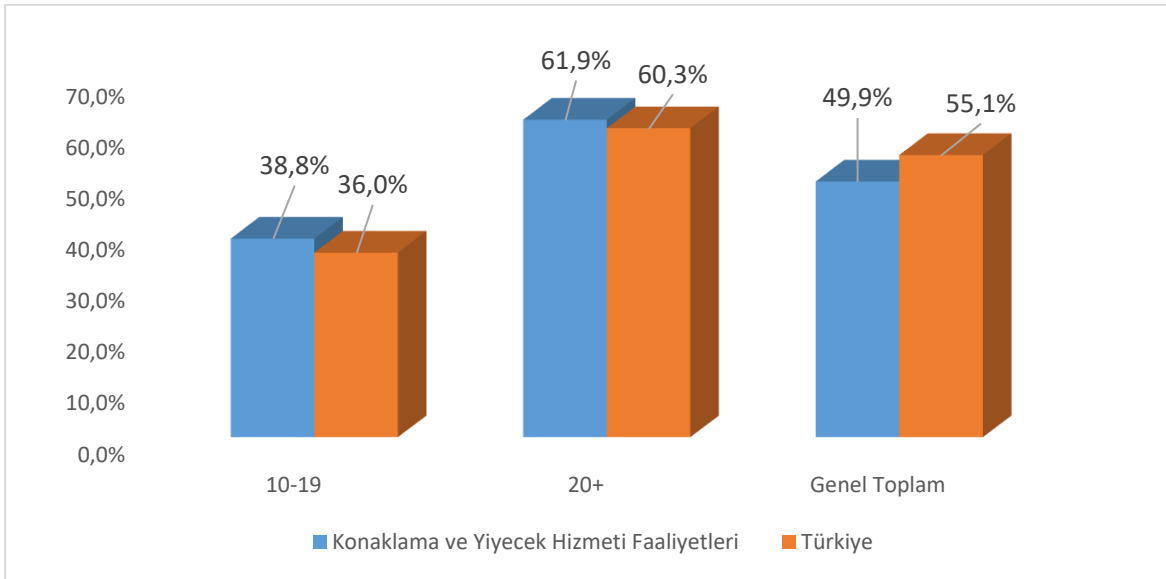
Grafik 13: İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi

Kaynak: İPA 2020

Yukarıdaki grafikte ise işverenlerin açık işlerinde cinsiyet özelinde tercihleri yansıtılmıştır. Sektörde 10+ istihdamlı işyerlerinden alınan toplam 4 bin 251 kişilik açık işin yüzde 49,9’unda cinsiyet anlamında özel bir tercihte bulunulmamıştır. İşverenler söz konusu açık işlerinde cinsiyetin önemli olmadığını ifade etmek istemişlerdir. Bunun yanında bu işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 26,1’inde sadece “kadın” işgücü tercihinde bulunulmuştur. Sektörde işyerlerinden alınan açık işlerin sadece “kadın” işgücü tercihinde bulunanların oranı Türkiye geneline göre yaklaşık 17 puan daha yüksektir.

Grafik 14: Açık İşlerde Cinsiyetin Önemli Olmama Oranı

Kaynak: İPA 2020

Araştırma kapsamında dikkat çeken sonuçlardan biri işyerleri büyüdükçe cinsiyetin önemli olmadığı açık iş tercihlerinin sürekli olarak değişmesidir. 10-19 arası istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 38,8’inde cinsiyetin önemli olmadığı hususu vurgulanmışken bu oran 20+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 61,9’a yükselmiştir. Bu durum Türkiye genelinde de işyeri büyüklüğüne göre artan bir seyirde gerçekleşmiştir. Türkiye genelinde 10-19 istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 36’sında cinsiyetin önemli olmadığı belirtilmişken, bu oran 20+ istihdamlı işyerleri için yüzde 60,3 olarak gerçekleşmiştir. Bu artış eğiliminin nedeni olarak; özellikle kurumsal firmalarda daha çok eğitim ve beceri düzeyine önem gösterilmesi, işi yapabilecek yetkinliğin ön plana çıkarak cinsiyetin tercih kriteri olarak ortaya çıkmaması gösterilebilir. Ayrıca yüksek eğitim istenen mesleklerde de cinsiyet farklılaşması ortadan kalkmaktadır.

Tablo 4: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi

Eğitim Seviyesi	Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil	Genel Toplam
Lise Altı	6,8%	19,8%	4,4%	8,7%
Çıraklık	0,0%	1,1%	0,3%	0,4%
Genel Lise	84,7%	32,3%	46,9%	53,3%
Meslek Lisesi	0,7%	2,9%	2,2%	2,0%
Meslek Yüksekokulu	0,3%	0,8%	2,3%	1,4%
Lisans	0,9%	1,9%	8,9%	5,1%
Her hangi bir eğitim düzeyi aramıyorum	6,5%	41,1%	35,0%	29,0%
Genel Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kaynak: İPA 2020

Yukarıdaki tabloda ise işverenlerin cinsiyet kırılımına göre açık işlerinde hangi eğitim düzeyini talep ettikleri gösterilmiştir. Genel anlamda konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe 10+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 53,3 gibi yüksek bir oranda genel lise eğitim düzeyi talep edilmektedir. Bu eğitim düzeyinden sonra en çok talep edilen eğitim düzeyi ise yüzde 23,3 ile her hangi bir eğitim düzeyi aramıyorumdur. Üçüncü sırada talep edilen eğitim düzeyi yüzde 8,7 ile lise altı eğitim düzeyidir. Bu oranlar, sektörün mevcut istihdamından sonra ihtiyaç duyulan işgücü eğitim seviyesinin durumunu göstermektedir.

Bu oranları Türkiye geneli ile mukayese edersek; Türkiye genelinde en fazla oranda işverenler herhangi bir eğitim düzeyi aramamakta ve bunun oranı yüzde 30,7'dir. İkinci sırada en çok talep edilen eğitim düzeyi ise yüzde 28,2 oranı ile genel lise eğitimi iken, bunu üçüncü sırada yüzde 16,8 ile lise altı eğitim takip etmektedir. İşverenlerin açık işlerinde talep ettikleri eğitim düzeyi kapsamında konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründeki eğilim meslek lisesi yerine genel lise yönünde sergilenmektedir.

Sektörde, açık işlerde talep edilen eğitim düzeyleri cinsiyet özelinde değerlendirildiğinde; kadın işgücü tercihlerinde yüzde 84,7 oranı ile genel lise eğitim düzeyi, erkek işgücü tercihlerinde ise yüzde 41,1 her hangi bir eğitim düzeyi aramıyorumdur. Buna göre konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe cinsiyete göre eğitim durumunun farklılaştığı görülmektedir.

Sektörde cinsiyet bazında ayırım yapılmayarak kadın ya da erkek işgücünün önemli olmadığı açık işler için ise yüzde 46,9 oranında yine genel lise eğitim düzeyi talep edilmektedir. Söz konusu oran erkek işgücüne göre daha yüksek bir oran olduğu görülmektedir. Tabloda dikkat çeken bir diğer veri ise, sektördeki açık işlerde lisans eğitim düzeyi arayanların oranı, cinsiyet önemli değil diyenlerde, cinsiyet tercihi yapanlara göre daha yüksek oranda olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle sadece kadın işgücü ya da sadece erkek işgücü talep edilmeyen açık işler için talep edilen eğitim seviyesi daha yüksektir. Bu sonucun arkasında, lisans mezunu talep edilen işler için “kadın işi” ya da “erkek işi” ayrımı yapılmadığı ve önemli olan kriterin işi yapabilecek yetkinliğe sahip olunması gerektiği hususu bulunmaktadır.

Tablo 5: Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler

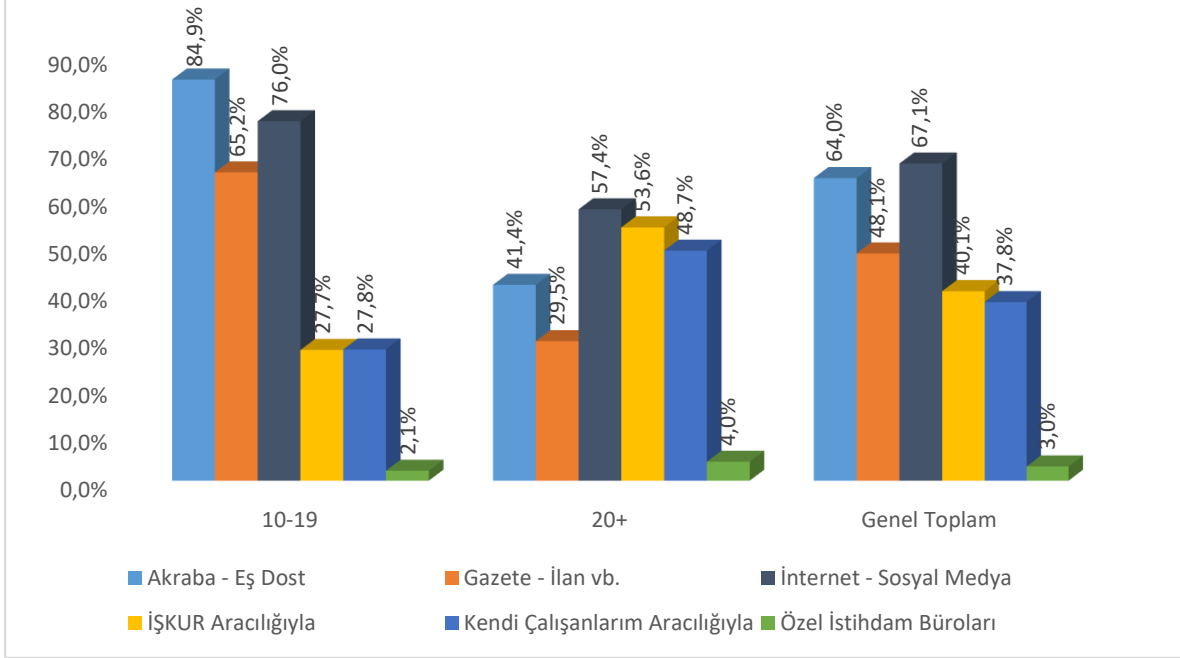
Beceriler	10-19	20+	Genel Toplam
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	1	4	1
İletişim ve İfade Yeteneği	2	2	2
Takım Çalışması	5	1	3
İş Tecrübesi	4	3	4
Sorun Çözme ve İnsiyatif Alabilme	8	5	5
Analitik Düşünebilme	3	7	6
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	7	6	7
İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü	6	8	8
Bilgisayar Kullanımı	-	9	9
Yabancı Dil	-	10	10

Kaynak: İPA 2020

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe tespit edilen tüm açık işler için talep edilen beceriler sıralandığında ilk sırada “yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe”, ikinci sırada “iletişim ve ifade yeteneği”, üçüncü sırada ise “takım çalışması” bulunmaktadır. İşyeri büyüklüklerine göre becerilerin sıralamasına bakıldığında ise 10-19 istihdamlı işyerlerinde ilk üç sırada Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ve İletişim ve İfade Yeteneği yerini korurken takım çalışması ilk üçe giremediği görülmektedir. 20+istihdamlı işyerleri durumuna gelince ilk üç sıradaki beceriden iletişim ve ifade yeteneği ve takım çalışması yerlerini korurken ancak Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisinin yer almadığı görülmektedir.

Sektörün, açık işler için talep edilen beceriler incelendiğinde Türkiye geneli ile benzer bir eğilime sahip olduğu görülmektedir. Ancak iletişim ve ifade yeteneği becerisi sektörde Türkiye genelinden farklı olarak ilk üç sırada yer almaktadır.

Grafik 15: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı

Kaynak: İPA 2020

İşverenlerin açık işleri için kullandıkları arama kanalları, işyeri büyüklüklerine göre önemli ölçüde farklılaşmaktadır. 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde internet-sosyal medya arama kanalı en fazla tercih edilen arama kanalı olarak ortaya çıkmıştır. Başka bir ifadeyle ilgili sektörde açık işleri her 10 kişiden yaklaşık 7 kişi İŞKUR aracılığıyla ile aranmaktadır. Sektörde, ikinci sırada “akraba-eş dost” arama kanalı olarak görülmektedir. Arama kanalı olarak üçüncü sırada ise gazete-ilan aracılığıyla gelmektedir. Türkiye geneli açık işi olan işyerlerinin arama kanalı tercihlerine bakıldığında ise ilgili sektör ile internet-sosyal medya arama kanalı haricinde farklı bir eğilim sergilendiği görülmektedir.

Tablo 6: En Fazla Açık İş Olan Meslekler

Meslekler	Açık İş Sayısı
Garson (Servis Elemanı)	667
Motosikletli Kurye	513
Mutfak Görevlisi	502
Aşçı	496
Yemek Dağıtım Elemanı (Kepçeci)	392
Bulaşıkçı (Stevard)	198
Barmen-Barmaid	187
İnsan Kaynakları Uzmanı	142
Turizm Ve Otelcilik Elemanı	112
Garson (Şarap Servisi)	95
Kasiyer	66
Servis Komisi	54
Motosiklet Sürücüsü	49
Teknik Servis Elemanı	48
Kahve Ve Kakao Hazırlayıcısı (Barista)	42
Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	40
Temizlik Görevlisi	37
Kurye	34
Paketleme İşçisi (Gıda)	31
Diğer Garsonlar, Barmenler Ve İlgili İşçiler	26
Diğer Meslekler	520
Genel Toplam	4.251

Kaynak: İPA 2020

Yukarıdaki tabloda ise konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründen alınan açık işler içinde ilk 20’de bulunan meslekler belirtilmiştir. Sektörde 4 bin 251 kişilik açık iş tespit edilmiş olup bu açık işler 125 farklı meslekte bulunmaktadır. 667 kişilik açık işle ilk sırada Garson (Servis Elemanı), 513 kişilik açık işle ikinci sırada Motosikletli Kurye, 502 kişilik açık işle üçüncü sırada Mutfak Görevlisi meslekleri yer almıştır.

Tablo 7: Yükseköğretim Mezunu Talep Edilen Açık İşlerde İlk 20 Meslek

Meslekler	Açık İş Sayısı
İnsan Kaynakları Uzmanı	142
Garson (Servis Elemanı)	36
Gıda Mühendisi	19
Vardiya Amiri (Genel)	13
Aşçı	6
Alakart Aşçısı	6
Finans Uzmanı	6
Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı)	5
Ön Muhasebeci	4
Ebe-Hemşire	3
Turizm Ve Otelcilik Elemanı	3
Maliyet Kontrolörü (Cost Control)	3
Satış Pazarlama Şefi	2
Proje Müdürü	2
Kahve Ve Kakao Hazırlayıcısı (Barista)	2
Sosyal Medya Uzmanı	2
Şube Müdürü	2
Bilgisayarlı Muhasebe Elemanı	1
Aşçı Yardımcısı	1
İnsan Kaynakları Müdürü/Yöneticisi	1

Kaynak: İPA 2020

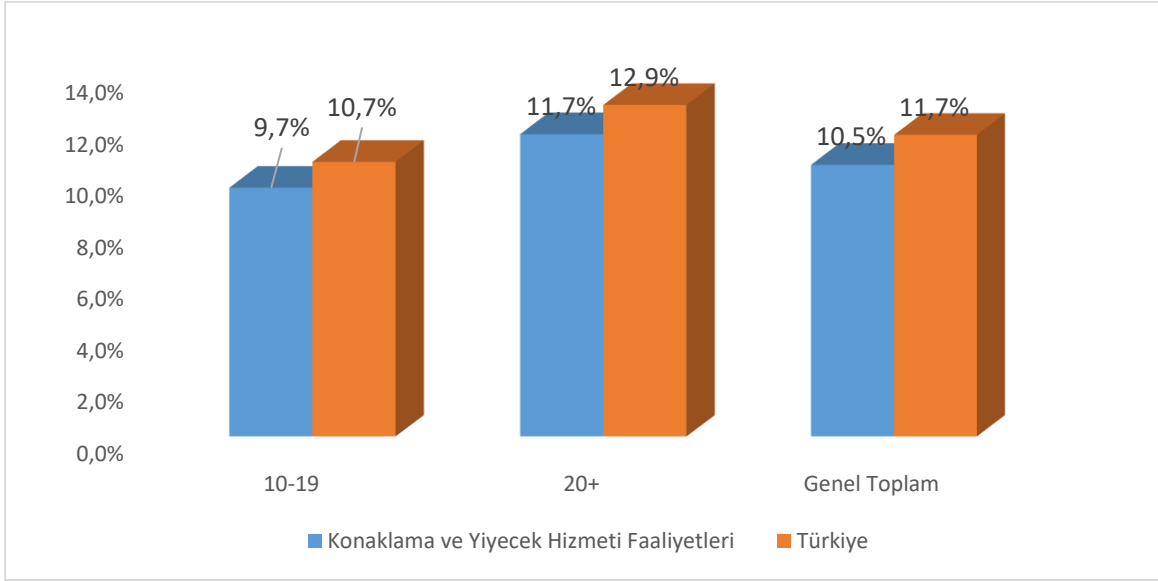
Yukarıdaki tabloda konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe tespit edilen açık işlerin eğitim düzeylerine göre incelenmesi sonucu işverenler tarafından yükseköğretim mezunu talep edilen açık işler görülmektedir. Sektörde yükseköğretim mezunu için verilen 279 kişilik açık iş tespit edilmiştir. İşverenlerin meslek yüksekokulu, lisans ve lisans üstü seviyesinde işgücünü tercih ettikleri açık iş pozisyonları için ilk sırada aradıkları meslek ise 142 kişilik açık işle İnsan Kaynakları Uzmanı olmuştur. İkinci sırada 36 kişilik açık iş ile Garson (Servis Elemanı), üçüncü sırada 19 kişilik açık iş ile Gıda Mühendisi yer almaktadır.

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

İşgücü piyasasında, talep tarafı zaman zaman eleman temininde güçlük yaşayabilmektedir. Bunun pek çok nedeni olmakla birlikte, her geçen gün artan mobilite ve dijital çağın duyuru kapasitesi dikkate alındığında, işverenin aradığı mesleki beceri ve tecrübenin, bu olguda kilit rol oynadığı görülmektedir. Araştırma kapsamına giren 10+ istihdamlı işyerlerine son 1 yıl içinde hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektikleri ve bunun nedenleri sorulmuştur. Bu bölümde konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe işverenlerin eleman temininde güçlük çekilen kişi sayıları meslek ayrıntısında incelenecektir.

Grafik 16: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı

Kaynak: İPA 2020

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe araştırma kapsamına giren toplam 17 bin 191 işyerinden 1.812'sinde son 1 yılda eleman temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Geçtiğimiz yıl 10+istihdamlı işyerlerinde yüzde 29,1 olan temininde güçlük çekme oranı, bu yıl yüzde 10,5 olarak gerçekleşmiştir. 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 9,7'si, 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 11,7'si ve toplamda ise yüzde 10,5'inin eleman temininde güçlük çektikleri tespit edilmiştir. Sektörde eleman temininde güçlük çeken toplam işyeri oranı yüzde 11,7 olan Türkiye geneli oranına göre daha düşük oranda gerçekleşmiştir.

Tablo 8: Meslek Grubuna Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı

Meslek Grupları	10-19	20+	Genel Toplam
Hizmet Ve Satış Elemanları	2.495	2.097	4.593
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	611	1.851	2.462
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	142	667	809
Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	605	108	713
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	52	184	236
Profesyonel Meslek Mensupları	53	30	82
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	1	37	38
Yöneticiler	-	27	27
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	-	4	4
Genel Toplam	3.958	5.005	8.963

Kaynak: İPA 2020

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe 1.812 işyerinde 8 bin 963 kişinin temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Toplam temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 44,2'si 10-19 istihdamlı işyerlerinde bulunmaktadır ve temininde güçlük çekilen kişi sayısı 3.958'dir. Toplam temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 55,8'i 20+ istihdamlı işyerlerinde bulunmaktadır ve 5.005 kişinin temininde güçlük çekilmiştir.

Sektörde meslek grubuna göre temininde güçlük çekilen toplam 8.963 kişinin 4 bin 593'ünün yani yüzde 51,2'sinin "hizmet ve satış elemanları" meslek grubunda olduğu görülmektedir. İkinci sırada ise "Nitelik Gerektirmeyen Meslekler" meslek grubunun olduğu tespit edilmiştir. Ülke geneli eleman temininde güçlük çekilen meslek gruplarına baktığımızda ise ilk iki sırada olan meslek gruplarından Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar grubunun yüzde 29,9, Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunun ise yüzde 27,6 oranı ile ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo 9: Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

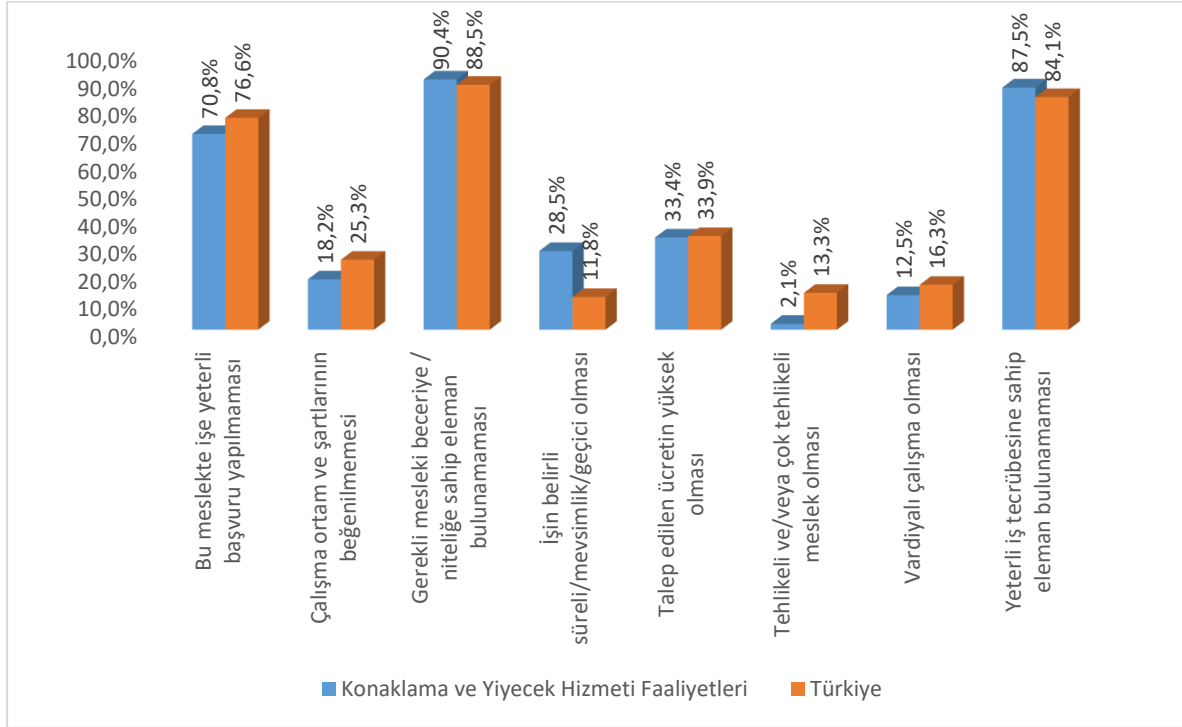
10-19	20+	10+
Garson (Servis Elemanı)	Garson (Servis Elemanı)	Garson (Servis Elemanı)
Ahşap Mobilya İmalat Ustası	Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi
Aşçı	Motosikletli Kurye	Aşçı
Bulaşıkçı (Stevard)	Aşçı	Bulaşıkçı (Stevard)
Servis Komisi	Bulaşıkçı (Stevard)	Motosikletli Kurye
Mutfak Görevlisi	Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı)	Ahşap Mobilya İmalat Ustası
Barmen-Barmaid	Diğer Garsonlar, Barmenler Ve İlgili İşçiler	Servis Komisi
Fırıncı Ustası-Unlu Mamuller	Turizm Ve Otelcilik Elemanı	Mutfak Görevlisi
Kahve Ve Kakao Hazırlayıcısı (Barista)	Oda Görevlisi-Turizm	Barmen-Barmaid
Usta Öğretici (Pastacılık, Tatlıcılık Ve Şekerlemecilik)	Aşçı Yardımcısı	Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı)
Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı)	Servis Komisi	Diğer Garsonlar, Barmenler Ve İlgili İşçiler
Motosikletli Kurye	Mutfak Görevlisi	Kahve Ve Kakao Hazırlayıcısı (Barista)
Kebap Ustası	Beden İşçisi (Temizlik)	Fırıncı Ustası-Unlu Mamuller
Genel Alan Temizleme Görevlisi/Meydancı	Temizlik Görevlisi	Turizm Ve Otelcilik Elemanı
Pide Ustası	Genel Alan Temizleme Ve Düzenleme Görevlisi / Meydancı (Otel)	Oda Görevlisi-Turizm
Teknik Servis Elemanı	Kurye	Aşçı Yardımcısı
Reyon Görevlisi	Genel Alan Temizleme Görevlisi/Meydancı	Genel Alan Temizleme Görevlisi/Meydancı
Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	Bar Servis Elemanı	Teknik Servis Elemanı
Aşçıbaşı	Turizm Ve Otel İşletmeciliği Meslek Elemanı	Beden İşçisi (Temizlik)
Oto Satış Elemanı	Paketleme İşçisi (Gıda)	Pide Ustası

Kaynak: İPA 2020

Yukarıdaki tabloda sektördeki temininde güçlük çekilen ilk 20 mesleğe yer verilmiştir. İlk sırada “Garson (Servis Elemanı)” mesleğinin temininde güçlük çekildiği daha sonra “Kat

Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi”, “Aşçı”, “Bulaşıkçı (Stevard)”, “Motosikletli Kurye” meslekleri olduğu görülmektedir. İşyeri büyüklüğü değiştikçe ilk sıradaki “Garson (Servis Elemanı)” mesleğinin yerini koruduğu görülürken ancak diğer mesleklerinin yerini koruyamadığı görülmektedir.

Grafik 17: Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri

Kaynak: İPA 2020

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe eleman temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 90,4’ünün Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması nedeni ile temininde güçlük çektikleri tespit edilmiştir. Bu oran Türkiye genelinin yaklaşık 2 puan üstünde gerçekleşmiştir. Daha sonra yüzde 87,5 oranında ise Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması nedeni, yüzde 70,8 ile bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması ön plana çıkmıştır. Sektörde, eleman temininde güçlük çekilme nedenlerinden ilk üç sıra, Türkiye geneli ile aynı gerçekleşmiştir.

Tablo 10: 20+ İşyerlerinde İllere Göre Açık İş ve TGÇM Sayıları

İl	Açık İş	TGÇM
İSTANBUL	1.061	2.307
ANTALYA	55	1.467
MUĞLA	300	1.361
ESKİŞEHİR	1.231	504
ELAZIĞ	13	474
İZMİR	129	322
TOKAT	11	255
TEKİRDAĞ	251	244
ANKARA	113	234
MARDİN	15	201
DENİZLİ	27	145
ÇANAKKALE	59	137
KOCAELİ	118	123
BARTIN	3	97
DIYARBAKIR	4	95
AYDIN	101	74
MERSİN	38	67
BOLU	26	64
SAMSUN	30	48
BURSA	79	46
BALIKESİR	33	40
NEVŞEHİR	11	39
YALOVA	5	36
MALATYA	5	35
ORDU	6	34
KONYA	17	34
KAYSERİ	46	33
KARS	22	29
SAKARYA	16	28
ERZİNCAN	8	24
TRABZON	29	22
GAZİANTEP	19	18
AFYONKARAHİSAR	5	18
ÇORUM	2	18
EDİRNE	16	17
RİZE	3	13
DÜZCE	7	13
SİVAS	6	13
KIRŞEHİR	3	12

İl	Açık İş	TGÇM
KAHRAMANMARAŞ	5	11
KARABÜK	6	11
ZONGULDAK		11
ARDAHAN	3	11
HATAY	54	11
MANİSA	142	10
KIRKLARELİ	3	10
ADANA	25	10
ŞANLIURFA	3	9
BAYBURT		9
BİNGÖL		8
NİĞDE	6	8
KÜTAHYA	10	7
HAKKARİ	9	7
BURDUR	1	7
KASTAMONU	1	6
ARTVİN	3	6
GİRESUN	11	6
KİLİS	2	5
ERZURUM		5
VAN		5
AĞRI		5
BİLECİK		5
ISPARTA	3	4
UŞAK	2	4
SİİRT		4
SİNOP	1	3
GÜMÜŞHANE	2	3
BİTLİS	2	3
KARAMAN	5	3
AKSARAY	12	3
BATMAN		2
KIRIKKALE	7	2
IĞDIR		2
TUNCELİ	4	1
AMASYA	2	1
OSMANIYE		1
YOZGAT	1	
Genel Toplam	4.251	8.963

*Türkiye geneli sayısı, 20+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık iş ve TGÇM sayısıdır.

Kaynak: İPA 2020

Grafikte sektörde araştırmaya katılan 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde, illere göre açık iř ve temininde güçlük çekilen eleman sayıları verilmektedir. Hem açık iř hem de temininde güçlük çekilen eleman sayılarında İstanbul ilk sırada yer almaktadır. Temininde güçlük çekilen eleman sayılarında ikinci sırada Antalya ve üçüncü sırada Muğla gelmektedir. Açık iř sayılarına gelince ikinci sırada Eskişehir ve üçüncü sırada ise Muğla gelmektedir.

GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe işverenlerin 2021 yılı Ekim sonu itibariyle istihdamlarının ne yönde değişim gösterecekleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda işverenlerden bir yıl sonraki istihdam değişimlerini meslek düzeyinde tahmin etmeleri istenmiştir.

Tablo 11: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi

Meslek grupları	10-19		20+		10+	
	Net İstihdam Değişimi	NIDO (%)	Net İstihdam Değişimi	NIDO (%)	Net İstihdam Değişimi	NIDO (%)
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	5	0,0%	321	0,1%	326	0,0%
Hizmet Ve Satış Elemanları	2.235	0,9%	5.374	0,9%	7.609	0,9%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	485	0,2%	2.225	0,4%	2.709	0,3%
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları			9	0,0%	9	0,0%
Profesyonel Meslek Mensupları	4	0,0%	-168	0,0%	-164	0,0%
Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	885	0,4%	369	0,1%	1.254	0,2%
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları			52	0,0%	52	0,0%
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	422	0,2%	886	0,2%	1.307	0,2%
Yöneticiler			119	0,0%	119	0,0%
Genel Toplam	4.035	1,7%	9.185	1,6%	13.220	1,6%

Kaynak: İPA 2020

Sektörde 1 yıl sonra işverenlerin 13 bin 220 kişilik istihdam artışı bekledikleri tespit edilmiştir. Net istihdamı çalışan sayısı ile oranlayarak bulduğumuz, net istihdam değişim oranı ise yüzde 1,6 olup sektörde istihdamın, 2021 yılı Ekim sonunda 2020 yılı Ekim ayına göre yüzde 1,6 oranında artış göstereceği tahmin edilmektedir. Bu oran Türkiye genelinde yüzde 2,2 olarak tespit edilmiştir. Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişim oranı yüzde 1,6, 10-19 istihdamlı işyerlerine ait net istihdam değişim oranı yüzde 1,7'dir.

Sektörde araştırma kapsamına giren 10+ istihdamlı işyerleri için net istihdam değişim oranının en yüksek olduğu meslek grubu yüzde 0,9 ile "hizmet ve satış elemanları" olmuştur. En düşük oran ise "Profesyonel Meslek Mensupları" meslek grubudur. İkinci en yüksek oran ise "Nitelik Gerektirmeyen Meslekler"dedir. Bu meslek grubunda istihdamın bir sonraki yıl yüzde 0,3 oranında artacağı öngörülmektedir. Bu artışın yarısından fazlasının 20+ istihdamlı işyerlerinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Tablo 12: Net İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler

Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
Garson (Servis Elemanı)	Acil Sağlık Hizmetleri Öğretmeni
Aşçı	Beden İşçisi (Genel)
Kahve Ve Kakao Hazırlayıcısı (Barista)	Perakende Satış Elemanı (Tezgahtar)
Turizm Ve Otelcilik Elemanı	İnşaat İşçisi
Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	Barmen-Barmaid

Kaynak: İPA 2020

Yukarıdaki tabloda ise net istihdam artışının ve azalışının beklendiği meslekler verilmiştir. Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe araştırma kapsamına giren 10+ istihdamlı işyerlerinden 2021 yılı Ekim sonunda istihdam artışının beklendiği ilk beş sırada yer alan meslekler; “Garson (Servis Elemanı)”, “Aşçı”, “Kahve Ve Kakao Hazırlayıcısı (Barista)” “Turizm Ve Otelcilik Elemanı” ve “Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi” meslekleri olarak tahmin edilmiştir. İstihdam azalışının beklendiği meslekler ise “Acil Sağlık Hizmetleri Öğretmeni”, “Beden İşçisi (Genel)”, “Perakende Satış Elemanı (Tezgahtar)”, “İnşaat İşçisi” ve “Barmen-Barmaid” olarak beklenmektedir.

SONUÇ

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörü raporu, 9 Ekim – 6 Kasım 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilen 2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması sonuçlarından derlenerek yazılmıştır. Bu rapor sektörün mevcut durumunu, istihdam yapısını, ihtiyaçlarını ve gelecek dönem istihdam eğilimlerine yönelik bilgiler vermektedir.

2020 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe 17 bin 191 işyeri için veri derlenmiş olup, bu işyerlerinde toplam 823 bin 287 çalışan tespit edilmiştir.

Sektörde faaliyet gösteren işyerlerinin yüzde 57,2'si 10-19 arası istihdamlı işyerlerinden oluşmaktadır, 20 ve daha fazla istihdamlı işyeri sayısı ise toplam işyerleri içinde yüzde 42,8 oranında bulunmaktadır.

Sektörde araştırma kapsamına giren işyerlerinde toplam 823 bin 287 çalışan tespit edilmiştir. Çalışanların yüzde 66,3'ü erkeklerden, yüzde 33,7'si ise kadınlardan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında bulunan işyerlerinde Türkiye genelinde toplam çalışan sayısı 10 milyon 406 bin 622 olarak tespit edilmiş olup, Türkiye genelinde toplam çalışanların yüzde 29,5'i kadınlardan oluşmaktadır. Sektörde kadınların ağırlığı Türkiye geneline göre 4,2 puan daha fazladır. Sektörde çalışan her 10 kişiden yaklaşık olarak 3 tanesi kadındır.

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe işyeri ve mevcut istihdam verilerinden hareketle Türkiye geneli içindeki durumu değerlendirildiğinde; sektör, ülkemiz istihdamının yüzde 7,9'unu barındırmaktadır.

Araştırma kapsamında konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe 17 bin 191 işyerinden 1.203'ünde çalışma döneminde açık iş olduğu tespit edilmiş olup, 1.203 işyerinden toplam 4 bin 251 kişilik açık iş olduğu bilgisi alınmıştır.

Sektörde açık işi olan işyerleri, sektördeki araştırma kapsamındaki tüm işyerlerinin yüzde 7'sine tekabül etmektedir. Bu oran Türkiye geneline göre 5,4 puan altındadır.

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri Sektörünün **açık iş oranı yaklaşık yüzde 0,5** olarak tespit edilmiştir. Bir diğer ifadeyle sektörde 100 kişilik istihdam potansiyelinin yaklaşık 99'unun fiili istihdamda olduğu, yaklaşık 1 kişilik ise personel açığının bulunduğu tespit

edilmiştir. Açık iş oranı Türkiye genelinde yüzde 1,2 olarak tespit edilmiştir. Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörünün eleman ihtiyacı Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmektedir.

Sektörde 10+ istihdamlı işyerlerinden alınan toplam 4 bin 251 kişilik açık işin yüzde 49,9'unda cinsiyet anlamında özel bir tercihte bulunulmamıştır. İşverenler söz konusu açık işlerinde cinsiyetin önemli olmadığını ifade etmek istemişlerdir.

Araştırma kapsamında dikkat çeken sonuçlardan biri işyerleri büyüdükçe cinsiyetin önemli olmadığı açık iş tercihlerinin sürekli olarak değişmesidir. 10-19 arası istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 38,8'inde cinsiyetin önemli olmadığı hususu vurgulanmışken bu oran 20+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 61,9'a yükselmiştir. Bu artış eğiliminin nedeni olarak; özellikle kurumsal firmalarda daha çok eğitim ve beceri düzeyine önem gösterilmesi, işi yapabilecek yetkinliğin ön plana çıkarak cinsiyetin tercih kriteri olarak ortaya çıkmaması gösterilebilir. Ayrıca yüksek eğitim istenen mesleklerde de cinsiyet farklılaşması ortadan kalkmaktadır.

Genel anlamda konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe 10+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 53,3 gibi yüksek bir oranda genel lise eğitim düzeyi talep edilmektedir. Bu eğitim düzeyinden sonra en çok talep edilen eğitim düzeyi ise yüzde 23,3 ile her hangi bir eğitim düzeyi aramıyorumdur. Üçüncü sırada talep edilen eğitim düzeyi yüzde 8,7 ile lise altı eğitim düzeyidir. Bu oranlar, sektörün mevcut istihdamından sonra ihtiyaç duyulan işgücü eğitim seviyesinin durumunu göstermektedir.

Sektörde tespit edilen tüm açık işler için talep edilen beceriler sıralandığında ilk sırada "Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe", ikinci sırada "İletişim ve İfade Yeteneği", üçüncü sırada ise "takım çalışması" bulunmaktadır.

Sektörde 4 bin 251 kişilik açık iş tespit edilmiş olup bu açık işler 125 farklı meslekte bulunmaktadır. 667 kişilik açık işle ilk sırada Garson (Servis Elemanı), 513 kişilik açık işle ikinci sırada Motosikletli Kurye, 502 kişilik açık işle üçüncü sırada Mutfak Görevlisi meslekleri yer almıştır.

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe araştırma kapsamına giren toplam 17 bin 191 işyerinden 1.812'sinde son 1 yılda eleman temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir.

Geçtiğimiz yıl 10+istihdamlı işyerlerinde yüzde 29,1 olan temininde güçlük çekme oranı, bu yıl yüzde 10,5 olarak gerçekleşmiştir.

Sektörde meslek grubuna göre temininde güçlük çekilen toplam 8.963 kişinin 4 bin 593'ünün yani yüzde 51,2'sinin "hizmet ve satış elemanları" meslek grubunda olduğu görülmektedir.İkinci sırada ise "Nitelik Gerektirmeyen Meslekler" meslek grubunun olduğu tespit edilmiştir.

Temininde güçlük çekilen mesleklerde ilk sırada "Garson (Servis Elemanı)" mesleğinin temininde güçlük çekildiği daha sonra "Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi", "Aşçı", "Bulaşıkçı (Steward)", "Motosikletli Kurye" meslekleri olduğu görülmektedir.

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe eleman temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 90,4'ünün Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması nedeni ile temininde güçlük çektikleri tespit edilmiştir. Bu oran Türkiye genelinin yaklaşık 2 puan üstünde gerçekleşmiştir. Daha sonra yüzde 87,5 oranında ise Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması nedeni, yüzde 70,8 ile bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması ön plana çıkmıştır. Sektörde, eleman temininde güçlük çekilme nedenlerinden ilk üç sıra, Türkiye geneli ile aynı gerçekleşmiştir.

Sektörde 1 yıl sonra işverenlerin 13 bin 220 kişilik istihdam artışı bekledikleri tespit edilmiştir. Net istihdamı çalışan sayısı ile oranlayarak bulduğumuz, net istihdam değişim oranı ise yüzde 1,6 olup sektörde istihdamın, 2021 yılı Ekim sonunda 2020 yılı Ekim ayına göre yüzde 1,6 oranında artış göstereceği tahmin edilmektedir. Bu oran Türkiye genelinde yüzde 2,2 olarak tespit edilmiştir.

Sektörde araştırma kapsamına giren 10+ istihdamlı işyerleri için net istihdam değişim oranının en yüksek olduğu meslek grubu yüzde 0,9 ile "hizmet ve satış elemanları" olmuştur. En düşük oran ise "Profesyonel Meslek Mensupları" meslek grubudur. İkinci en yüksek oran ise "Nitelik Gerektirmeyen Meslekler"dedir. Bu meslek grubunda istihdamın bir sonraki yıl yüzde 0,3 oranında artacağı öngörülmektedir. Bu artışın yarısından fazlasının 20+ istihdamlı işyerlerinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Sektörde, yatırım planlayan işyerlerinin yüzde 63,3'ü "ilave yatırım", yüzde 12,5'i "teknolojik yatırım, yüzde 20,3'ü "stratejik yatırım" yapacağını, yüzde 30,7'si "diğer yatırım" seçeneğini belirtmişlerdir.

Sektörde e-ticaret uygulama oranı 10+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 10,4 iken Türkiye genelinde bu oranın yüzde 12,7'ye yükseldiği gözlemlenmiştir. Yine aynı sektörde web sitesi olan işletme oranları 10+ istihdamlı işyerlerinde yüzde 48,6 iken Türkiye genelinde bu oranın yüzde 60,7'ye yükseldiği gözlemlenmiştir.

Sektörde her 10 işverenden 9'unun ve Türkiye genelinde ise her 10 işverenden 7'sinin pandemiden kaynaklı işlerinin azaldığını belirtmişlerdir.

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe, esnek çalışmanın 10+istihdamlı işyerlerinde verimliliği etkileme durumu incelendiğinde işverenlerin yüzde 52'sinin işlerinin verimliliği azaldığı, 37'sinin işlerinin verimliliği değişmediğini ve yüzde 11'inin ise işlerinin verimliliği artmıştır. Türkiye genelinde ise işverenlerin yüzde 53,9'unun işlerinin verimliliği azaldığı, 35,1'inin işlerinin verimliliği değişmediğini ve yüzde 11'inin ise işlerinin verimliliği arttığı belirtilmiştir. Tüm bu verilere bakarak sektörde esnek çalışmanın işyerlerinde pandemiden kaynaklı verimliliklerinin düştüğü gözlemlenmiştir.

Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründeki 10+ istihdamlı işyerlerinin son beş yılın açık iş oranları incelendiğinde 2016 yılından 2018 yılına kadar bir artış yaşandığı görülmekte olup ancak 2018 yılından sonra ise açık iş oranı azalışa geçtiği görülmektedir. 2020 yılındaki açık iş oranındaki düşüş pandemiden kaynaklı olabileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca her yıl araştırma işgücü piyasasının daha hareketli olduğu Nisan ve Mayıs aylarında gerçekleşirken 2020 yılında Ekim ve Kasım aylarında gerçekleşmesi bu tabloyu ortaya çıkarmıştır.